

senegal

Senegal Batı Afrika'da Bir Müslüman Ülke

İbrahim Güner *

I. Fizikî ve Beşerî Coğrafya

Senegal resmi adıyla Senegal Cumhuriyeti, Senegal Nehri'nin güneyinde, Batı Afrika'da yer alan bir ülkedir. Ülke toprakları, kuzey ve kuzeydoğudan Moritanya, doğudan Mali, güneyden Gine ve Gine Bissau, batıdan Atlas Okyanusu ile kuşatılmıştır. Sınır komşularından Afrika'nın en küçük ülkesi olan Gambia ise kıyıda doğuya doğru uzanan ince bir dil gibi Senegal'in içinde yer almaktadır. Senegal Fransa'dan bağımsızlığını

4 Nisan 1960 tarihinde kazanmıştır. Ülkenin yüzölçümü 196.722 km², nüfusu 16.028.762 kişidir (2017). Başkenti Dakar'dır (3.539.300 nüfus; 2017). Dakar ülkenin ve Afrika Kıtası'nın en batısında bulunan Cap Vert Yarımadası'nda kurulmuştur. Senegal'de 2015 yılı itibariyle kişi başı GSYİH 2.500 ABD Doları'dır (Satın Alma Gücü Paritesine göre). Sekiz ülkenin (Senegal, Gine-Bissau, Mali, Burkina Faso, Fildişi Sahili, Benin, Togo, Nijer) oluşturduğu "Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği"ne (UEMOA) üye olan Senegal, Birliğin ortak para birimi CFA'yı (Communauté Financière Africaine) kullanmaktadır.

Fizikî Coğrafya: Senegal yüzey şekilleri bakımından monoton ve alçak bir ülkedir. Yalnız doğuda ve güneydoğuda dalgalı biçimde uzanan arazi yükselerek 500 metreye kadar ulaşır. En batı uçtaki Cap Vert (Yeşil Burun) çıkıntısını çevreleyen bölge sert volkanik kayalardan oluşmuş bir dizi küçük platoyla kaplıdır. Senegal'de ancak bir mevsimi yağışlı geçen sıcak bir iklim hüküm sürer. Ülkenin kuzey kesiminde yağış az ve düzensiz iken güney bölgesi daha nemli bir iklime sahiptir; buna bağlı olarak kuzeydeki çöl ve bozkırlardan güneye doğru gittikçe tropikal savanlara

(* Prof. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.

ve yağmur ormanlarına geçilir. En önemli üç akarsu Moritanya ile sınır teşkil eden Senegal Nehri, yukarı çığı Gine'de, aşağı çığı Gambia'da ve orta çığı Senegal'de bulunan Gambia Nehri ve güneyden ona paralel akan Casamance (Kazamans) Nehri'dir. Akarsular boyunca mangrovlar görülür. Topraklarının % 31'i ekim alanı, % 29'u otlak, % 30'u orman ve çalılık alanlardan oluşmaktadır. Moritanya ile arasında sınır oluşturan Senegal Nehri'nin çevresi tarıma elverişli alanlardan oluşur. Güneydeki Kazamans bölgesi ise genellikle yağışlı ve tarıma elverişlidir.

Beşerî ve Ekonomik Coğrafya: Senegal'de yirmi kadar etnik unsur yaşamaktadır. Bunların en kalabalığı nüfusun % 43'ünü oluşturan bölgenin yerlisi Voloflardır ve halk arasında en çok kullanılan dil Volof dilidir. Diğer önemli etnik unsurlar Pular (Fülânî) (% 24), Serer (% 15), Diola (% 4) ve Mandinkalardır (% 3). Geri kalan % 10'luk kısmı ise birçok küçük etnik grup oluşturur. Ülke nüfusunun % 94'ü Müslüman. % 5'i Hıristiyan'dır (çoğunluğu Katolik). Yerli dinler ise geri kalan % 1'lik kesimi oluşturmaktadır. Doğal nüfus artış hızı % 2,9 gibi çok yüksek bir seviyededir (2017) ve bu da yirmi yedi yıl içinde nüfusun iki katına çıkacağını göstermektedir. Ortalama yaşam süresi 64 yıl kadardır. Halkın büyük bölümünün batıda ve ırmak kenarlarında toplandığı ülkenin genel nüfus yoğunluğu kilometrekareye 83 kişi, en kalabalık kesimini oluşturan Cap Vert Yarımadası'nda ise kilometrekareye 1000 kişi düşmektedir. Ülke nüfusunun % 47 kadarı şehrsel nüfustan oluşmaktadır. Başkent Dakar dışındaki önemli şehirleri Touba (730.315 nüfus), Thiès (317.763 nüfus), Kaolack (23.708 nüfus), Saint-Louis (209.752 nüfus) ve Ziguinchor'dur (205.294 nüfus).

Senegal doğal kaynakları zengin olmayan bir ülkedir. Ayrıca, büyük bölümü yarı-kurak iklim kuşağında yer alan Senegal'in tarıma dayalı ekonomisi, iklim koşullarına ve uluslararası piyasa fiyatlarındaki oynamalara

aşırı duyarlıdır. İşgücünün % 77,5'i tarımda istihdam edilmektedir. GSYİH içinde tarımın payı, kuraklık ve çölleşmenin de etkisiyle % 17,1'e düşmüştür (2015). En önemli ticarî tarım ürünü yer fıstığıdır. Ekonominin yer fıstığına bağımlılığını azaltmak amacıyla son yıllarda çiftçiler pamuk, pirinç, şeker kamışı, mısır ve çeşitli sebzeler gibi yeni ürünler yetiştirmeye yönlendirilmektedir. Alınan önlemlere rağmen temel gıda maddeleri (pirinç, akdarı, sorgum, manyok) üretiminin özellikle son elli yıldır bölgeyi zaman zaman etkisi altına alan kuraklıklar yüzünden düşmesi, ülkenin temel gıda ürünlerinde kendi kendine yetmesini engellemektedir. Hayvancılık yaygın da önemli bir gelir kaynağı sayılmaz. Son yıllarda hızlı bir gelişme gösteren ticarî balıkçılık ise ihracata büyük katkıda bulunmaktadır. Orman ürünlerinin de ülke ekonomisine katkısı vardır. En önemli yeraltı zenginlik kaynağı fosfattır. Senegal dünya fosfat üretiminin yaklaşık % 15'ini ve ihracatının % 3'ünü gerçekleştirmektedir. Ayrıca ülkede küçük ölçüde demir, mermer, tuz ve altın yatakları bulunmaktadır. Kazamans kıyısı açıklarında da önemli miktarda petrol rezervi saptanmıştır.

Senegal, Fransızca konuşulan Batı Afrika ülkeleri arasında sanayi gelişmişlik düzeyi açısından Fildişi Sahili'nden sonra ikinci sırada yer alır. GSMH içinde sanayi kesiminin payı % 24,3'tür (2015). En önemli ürünleri sırasıyla yer fıstığı yağı, suni gübre, tekstil, şeker, konserve balık (özellikle tonbalığı), sigara, ayakkabı ve çimento olan sanayi başşehri Dakar çevresinde yoğunlaşmıştır. Turizm sektörü ülkenin en önemli döviz kaynaklarından birini oluşturmaktadır. Ulaşım ağı çok iyidir; ülke içi ulaşımda akarsulardan da yararlanır. Kara ve demiryolu altyapısının eriştiği düzey, Batı Afrika ortalamasının üstündedir. Dakar, Batı Afrika kıyılarının en önemli limanı ve gerek Afrika kıtasını dolaşan gerekse Orta ve Güney Amerika'ya doğru yol alan gemilerin çoğunun zorunlu uğrak yeridir; St. Louis de

Batı Afrika'nın önemli liman şehirlerinden-
dir. Dakar'da uluslararası trafiğe açık işlek
bir havaalanı bulunmaktadır.

Senegal'in temel dış satım malları balık
(taze ve konserve), fosfat, yer fıstığı ve ma-
mulleri, petrol ürünleri ve pamuk; başlıca dış
alım malları ise gıda maddeleri, tüketim mal-
ları, çeşitli araç gereçler ve petroldür. Ülke-
nin dış satımında başta gelen ülkeler sırasıyla
Mali, İsviçre, Hindistan, Yeşil Burun Adaları,
Çin, Birleşik Arap Emirlikleri ve Fransa'dır.
Dış alımında başta gelen ülkeler ise Fransa,
Çin, Nijerya, Hindistan, İspanya ve Hollanda
olarak sıralanır (2015 yılı verileri).

Bibliyografya

Türkkaya Ataöv, Afrika Ulusal Kurtuluş Müca-
deleleri, Ankara 1977, s. 220-225;

Senegal Ülke Etüdü (hazırlayan: Özlenen Se-
zer - Derya Roca Bertran), İstanbul 1997;

İbrahim Atalay, Kıtalar ve Ülkeler Coğrafyası,
İzmir 1999, s. 268;

İbrahim Güner, Kıtalar ve Ülkeler Coğrafyası,
Erzurum 2000, I, 84-87;

Nazmiye Özgüç, Turizm Coğrafyası: Özellikler
ve Bölgeler, İstanbul 2015, s.352 – 353;

http://www.indexmundi.com/senegal/economy_profile.html;

<https://www.citypopulation.de/Senegal.html>;
Hayati Doğanay- Namık Tanfer Altaş, Doğal Kaynak-
lar, Erzurum 2013, s. 232.